

Poëtische zoektochten

Eliane Esther Bots, videostill 'In Flow of Words'. Foto: PR

Haagse kunstenaars tonen in Stroom vijf videowerken waarin steeds wordt gezocht naar antwoorden op zowel persoonlijke als complexe vraagstukken, waarbij het antwoord nooit helemaal gegeven wordt.

RECENSIE

Door Eline van der Haak

De onderwerpen postnucleaire landschappen, chirurgische kijkoperaties, het Joegoslavië-tribunaal, de herinneringen van een Duits-Joodse man en de Afrikaanderwijk in Rotterdam lijken niet direct iets met elkaar te maken hebben. Toch komen ze momenteel op een verrassende wijze samen in de tentoonstelling 'Positions: Time-Based' bij Stroom. Daar zijn vijf videowerken van verschillende Haagse kunstenaars te zien met elk een geheel eigen thema. Stroom zal dit hele jaar steeds andere Haagse kunstenaars een podium bieden om hun werk te presenteren. In de huidige presentatie blijken er meer overeenkomsten te zijn dan alleen de stad waar de kunstenaars wonen en het medium dat zij gebruiken.

Bij alle werken is sprake van een bepaald onderzoek of zoektocht om een bepaald aspect van het leven beter in kaart te brengen. Hoewel maatschappelijke thema's hier een rol in spelen, komen alle video's tegelijk zeer persoonlijk over en ze durven hierdoor een zekere kwetsbaarheid naar voren te brengen. Als bezoeker ga je als het ware op ontdekkingsreis. Je betreedt achter

elkaar vijf intieme werelden en deze raken daardoor ook op een bepaalde manier met elkaar verbonden. Bij videokunst kan je het een nadeel vinden dat je meestal midden in het verhaal begint. De video's worden in loops vertoond, waardoor je ze niet chronologisch bekijkt. Tegelijk past dit gegeven nu ook mooi bij de onderwerpen en de werkwijze van de kunstenaars. Er wordt geen compleet verhaal verteld, eerder een tussentijdse momentopname.

Anders

Het werk 'Reach' van Karel van Laere is in dit opzicht een beetje anders. Hier mag de bezoeker zelf aan de slag door twee chirurgische operatiespiegels te bedienen die zorgen voor reflecties op de muren. Langzaam worden hiermee gedeeltelijk beelden duidelijk van een operatie waarvan je eigenlijk niet goed snapt wat je ziet. Het is

Bij alle werken is sprake van een bepaald onderzoek of zoektocht

een beetje een surreële ervaring om als het ware aan het roer te staan van een handeling waar je niks van snapt. Tegelijkertijd is het spannend om verder op onderzoek te gaan door de tunnelachtige stelsels van vlees, die een zekere abstracte schoonheid bezitten. Wat je te zien krijgt, blijft steeds beperkt en staat mijlenver af van hoe wij

het lichaam kennen. Het werk biedt hiermee inzicht in iets waar wij gewoonlijk geen toegang hebben. Maar tegelijk confronteert het ons met het gebrek aan kennis en het overgeleverd zijn aan iemand anders die deze kennis wel heeft.

Tineke van Veen en Barbara Prezelij onderzoeken in 'Unsettling Dust' het effect van radioactieve straling op het landschap en het lichaam. Het angstaanjagende hieraan is de onzichtbaarheid van een proces dat zich zonder dat je het doorhebt voltrekt met enorme gevolgen. In de video worden beelden van onderzoekers in beschermende pakken afgewisseld en gecombineerd met archiefbeelden van explosies. Tussendoor zien wij een voorstad van Parijs waar ooit kernproeven werden gedaan. Men is van plan hier een mijn in gebruik te nemen, waardoor nucleaire deeltjes vrij zullen komen en zich over Europa zullen verspreiden. Het leven in de stad gaat nietsvermoedend verder. Maar in zwart-witbeelden tonen de kunstenaars diezelfde stad die lijkt bedolven onder een soort laag stof. Een angstaanjagend idee welke besmetting dit tot gevolg kan hebben.

Telken

'In Flow of Words' van Eliane Esther Bots vertelt de indrukwekkende verhalen van drie tolken van het Joegoslavië-tribunaal. Zij staan voor de bijna onmogelijke taak om puur te fungeren als overbrenger van informatie zonder hierbij hun eigen gevoelens, ervaringen en meningen te laten meespelen. Allemaal hebben zij de oorlog zelf meegemaakt, waardoor zowel verhalen van slachtoffers als daders grote impact hebben op hun eigen persoon. De film maakt sterk invoelbaar hoe ingewikkeld het is om te dealen met zowel fysieke als mentale grenzen. Vooral is het bijzonder hoe de tolken, ondanks de neutraliteit die zij moesten behouden, toch het menselijke kunnen overbrengen. Een computer zou dit nooit kunnen en hiermee dragen zij bij aan een sterker proces.

'In Testament' van Hannah Dawn Henderson dwaalt een vrouw rond in de Afrikaanderwijk in Rotterdam. De stad komt soms kehard binnen en stoot af met hettige geluiden van verkeer en bouwplaatsen, teksten op de grond van protest. Vervolgens biedt ze weer houvast door een bankje op een plein of een bekend cafeetje op de hoek van een straat. Heden en verleden komen samen in de wijk en je bent er zowel alleen als verbonden.

ook in 'I've to think not twice, but twice twice' komt het verleden samen met het heden en nu. Annemarie Wadlow onderzoekt hierin de uitgebreide memoires en archieven van haar Duits-Joodse opa die zich in de jaren dertig in Groot-Brittannië vestigde. Zijn familie is door de oorlog uit elkaar gerukt en hiermee zijn verhalen verloren gegaan. Wadlow reisde naar Polen om een familiegraf te bezoeken, ondertussen hoor je de teksten van haar opa voorgelezen door haar zelf en haar moeder. Door puzzelstukken uit het verleden te vermengen met de complexiteit van het zoeken in het heden komt een mooi nieuw poëtisch verhaal tot stand.

Positions: Time-Based, t/m zondag 3 april, woensdag t/m zondag 12.00-17.00 uur, Stroom, Hogewal 1-9. Meer informatie: www.stroom.nl

JAZZ

Jazz van een grootvader

Jazzmusicus kampten door Covid met een record aan afzeggingen, sommigen doken daarom de studio in. Met soms een verrassend resultaat. Dat geldt wat mij betreft voor een cd met de poëtische titel 'Homage to one who has flown away' van de jonge Haagse jazzsaxofonist Patrick Bonnet. Hij werd geïnspireerd door de composities van wijlen zijn grootvader, Karel van Dijk. Mij onbekend, maar intrigerend genoeg om dat

schijfje te bestellen (ZenNeZ Records).

Van Dijk, in 1951 cum laude afgestudeerd aan het Koninklijk Conservatorium, begon als soloklarinettist bij de Marinierskapel, werd kapelmeester bij onder meer de militaire kapel van Suriname en de Koninklijke Militaire Kapel en schreef er composities voor. Die werden gezien als vernieuwend voor de blaasmuziek van die dagen en kregen hun première tijdens het Holland Festival in het Kurhaus in 1963.

Kleinzoon Patrick leerde die muziek van zijn opa (die stierf toen hijzelf drie jaar was) pas laat tijdens zijn conservatoriumstudie kennen. Dat werk bleef bij hem spoken tot hij een vorm vond om erin de jazz mee om te gaan.

Dat resulteerde in deze cd met jazzkwintet. Zes stukken van Van Dijk door zijn nazaat op een subtiel manier aangepakt. Een driedelige 'Suite Antique' en 'Three Inventions'. Muziek die teruggriipt naar oude vormen (menuet, passepied, fuga). Soms klinken ze getrouwd oud, met een vroege baroktoets waar de jazz (bas, drums) eerst zacht doorheen schijnt om daarna de teugels in handen te nemen. Bonnet voegt er zijn eigen, nieuwe 'Partita Capriccios' aan toe en daarin werkt het omgekeerd: van de jazz terug naar een spel met klassieke elementen. Met hemzelf op sax en

klarinet en Suzan Veneman op trompet en bugel. Geen muziek die van de daken wil knallen, maar een speels en vloeiend verhaal waarin jazz en klassiek stijlvol in elkaar overgaan. Met pianist Timothy Banchet die de verschuivingen natureel houdt, botsingen vermijdt en toch helemaal jazz is. Bij de vier eigen stukken van Bonnet ook een geheel op zichzelf staand, mooi geblijven 'Orange Glow', een kleindood om te koesteren.

Uit het concertaanbod van deze week licht ik Bass on Top in Musicom op zondag 27 februari (15.00-18.00 uur). Bijzonder omdat het om een 'Bass Summit' gaat met maar liefst drie ijzersterke bassisten: Harry Emery, Jos Machtel en Matheus Nicolaiewsky. De schijnwerpers staan zelden op de bas alleen. Het was de oude, Amerikaanse basgrootheid

Milt Hinton die de bassist vergeleek met de klassieke Atlas. Die torste de wereld op z'n schouders, een bassist, zei Hinton, torst een heet orkest. Als brug tussen ritme en harmonie. Ik kan wel drie rubrieken vullen met namen van de orkesten die door Emery en Machtel op de nek zijn genomen, de Braziliaan (van Poolse komaf) Nicolaiewski is de jongste van de drie. Bij een concert van hem kwam ik kortgeleden Jacques Kingma tegen, al jarenlang bassist in swing- en oudstijlorkesten. Hij bleek daarom speciaal naar Nicolaiewski te luisteren. "Mijn leermeester," zei Kingma, "wat die jongen met z'n vingers doet!" Prachtig om een bas-oude-tot zo bewonderend over een bas-broekie te horen.

Bert Jansma